

Workshop Past, Present, and Future in the Scientific Study of Religion

1.–3. března 2012, Brno

Olga Čejková, FF MU, Ústav religionistiky

Ve dnech 1. až 3. března 2012 se uskutečnil na půdě brněnské Filozofické fakulty historicky první workshop pořádaný nově se rozvíjejícím pracovištěm Ústavu religionistiky FF MU Laboratoř pro experimentální výzkum náboženství (LEVYNA)¹⁶, který nesl název *Past, Present, and Future in the Scientific Study of Religion*. Cílem workshopu bylo prezentovat multidisciplinární povahu současného akademického studia náboženství, které v sobě spojuje výzkumné metody společenských i přírodních věd, jako jsou sociologie, etnografie, historie, archeologie, psychologie, biologie či komparativní religionistika.¹⁷ Jazykem konference byla angličtina a sešlo se na ní celkem 16 řečníků z evropských i zámořských akademických pracovišť reprezentujících jednotlivá odvětví vědeckého výzkumu náboženství.

Příspěvky byly rozděleny do tří panelů podle svých zaměření: experimentálního, historického a sociologicko-etnografického. Jelikož se jednalo o menší akci, žádné panely nebyly organizovány paralelně a příspěvky na sebe plynule navazovaly. K dispozici bylo o přestávkách i menší občerstvení. Účastníci workshopu si také mohli prohlédnout prezentaci představující laboratoř LEVYNA a její pracovní skupiny ve formě informačních tabulí, rozmístěných na přístupové chodbě k děkanátní zasedací místnosti, ve které se celá akce konala.

Workshop otevřela 1. března podvečerní přednáška E. Thomase Lawsona (Queen's University of Belfast) s názvem *HOW TO CREATE A RELIGION: What science has taught us about the acquisition of religious concepts and how they inform behavior*, ve které byly stručně načrtnuty základy uchopení náboženských konceptů z pohledu kognitivních věd. Následovala uvítací recepce v nedalekém Café Falk, kde se mohli účastníci konference setkat a pohovořit si v méně oficiálním duchu nejen o religionistických tématech. Podobná společná setkání se pak opakovala každý večer po celou dobu trvání konference.

Páteční program se naplno rozběhl s 9. hodinou ranní. Uvedla jej plenární přednáška Luthera H. Martina (University of Vermont), jež se zabývala kognitivní historiografií a jejími významy pro upevnění vědeckého zakotvení historické religionistiky v budoucnu. Následoval experimentální panel, v jehož rámci vystoupili Justin E. Lane (Queen's University of Belfast) s prací nazvanou *Utilizing Computer Modelling and Multi-Agent Artificial Intelligence for Studying Religious Groups*, Tomáš Hampejs (Masarykova univerzita v Brně), který se zabýval možnostmi výzkumu meditace jako náboženského rituálu a Peter Francois

¹⁶ Viz <<http://www.levyna.cz/>>, <<http://www.phil.muni.cz/relig/levyna.php>>. Nalezeno [28. 4. 2012].

¹⁷ Stručně představení workshopu včetně kompletních anotací jednotlivých příspěvků viz <<http://www.levyna.cz/events/past-present-and-future-in-the-scientific-study-of-religions/>>. Nalezeno [28. 4. 2012].

(University of Oxford) s příspěvkem *Constructing a Dynamic Historical Database on Social Complexity, Ritual and Warfare – A Methodological Paper*.

Jistým oživením mezi převážně kognitivně orientovanými tématy předchozích prezentací byly příspěvky prezentované v rámci historického panelu. Řecká badatelka Olympia Panagiotidou (Aristotle University of Thessaloniki/Aarhus University) ve své přednášce o asklépiovském kultu *Cognitive Approaches to Ancient Greek Cults: The Asklepios Paradigm* propojila historickou metodu a kognitivní přístup k analýze historických záznamů o vyléčeních poutníků v Asklépiových chrámech.¹⁸ Z pohledu kognitivní historiografie byla konstruována i prezentace doktorandského projektu Martina Skovsgaarda Nielsena (Aristotle University of Thessaloniki) *The Greek Oracle: An Analysis of the Greek Oracular Institution from a Cognitive Perspective*. První část historického panelu, a tím i oficiální páteční program uzavřela svým stručným příspěvkem Jana Valtrová (Masarykova univerzita). Zabývala se v něm výkladem pojmů *lex, fides, religio* a *secta* objevujících se v cestovních záznamech středověkých křesťanských misionářů, které se významově vztahují ke konceptu „náboženství“.

Poslední den workshopu otevřel plenární přednáškou Donald Wiebe (University of Toronto), který shrnoval a komentoval současný stav vědeckého bádání o náboženství. Následovala druhá část historického panelu a poté měl být workshop ukončen příspěvky etnograficky a sociologicky orientovanými. Po Donaldu Wiebovi dostal slovo s příspěvkem *Mesolithic Cargo Cult in Pontic-Caspian Steppes As a Shaping Factor of Indo-European Cultural and Linguistic Patterns* Michal Cigán z Ústavu srovnávací jazykovědy a baltistiky Masarykovy univerzity. Svým vystoupením publikum přesvědčil také magisterský student brněnského Ústavu religionistiky Vojtěch Kaše, a to svou prezentací *Why is the Institution Narrative “better” than Didache 9–10? On Cognitive Attraction of Authorized Eucharist*, v níž aplikoval Sørensenovu kognitivní teorii magie na analýzu raně-křesťanských rituálních jídel. Zabýval se v ní také možnostmi kulturní přenosnosti jednotlivých typů raně-křesťanských jídel a představ s nimi spojených za užití např. kulturní epidemiologické perspektivy. Svým zapáleným projevem zaujal i David Zbírál (Masarykova univerzita), který se v příspěvku *“Poor of Christ” Not So Poor: A Paradox of the Cathar Heresy* zaměřil na své tradiční téma – katarskou herezi 12.–14. století. Tentokrát se zabýval vztahem ideálu dobrovolné chudoby a jeho podoby v životní praxi „dobrých lidí“, jak sebe členové katarských komunit sami označovali. Historický panel uzavřel Konrad Talmont-Kaminski z Polska (Maria Curie-Skłodowska University) příspěvkem *The Epistemology of Religious Cognition*.

Na závěr konference byly zařazeny příspěvky etnografického a sociologického panelu. Masarykovu univerzitu zde reprezentovala studentka religionistiky Andrea Beláňová s prací nazvanou *St. Elisabeth of Schönau and Actor-Network Theory: The Flow of the Power within one Text*. Dalším řečníkem byl Daniel A. Mullins (University of Oxford), který ve svém příspěvku *The Homogenization of Religious Representations* zhodnocoval Goodyho *literacy thesis* z perspektivy současného antropologického bádání. Konferenci uzavřela Danijela Jerotijević,

¹⁸ S další autorčinou studií *From Body to Space and Time: Perceiving space and time in the Mithras Cult* se čtenáři mohou seznámit na stránkách tohoto čísla časopisu *Sacra*.

---

slovenská badatelka v současnosti pracující také na projektech v rámci LEVYNA, s prezentací nazvanou *Representations of a Person with Supernatural Abilities and Legitimacy of their Activities in Contemporary Serbia*.

První akci tohoto typu pořádanou Laboratoří pro experimentální výzkum náboženství lze zhodnotit jako velmi přínosnou po odborné stránce – vystoupily zde celosvětově uznávané kapacity v současném nejen kognitivně orientovaném výzkumu náboženství a také příspěvky ostatních badatelů si udržovaly poměrně vysoký standard –, jako programově i tematicky vyváženou, bohatou a organizačně dobře zvládnutou. Za významnou lze také považovat aktivní účast zakladatelů současné kognitivně orientované vědy o náboženství – Luthera H. Martina, E. Thomase Lawsona a Donalda Wieba, s nimiž brněnský Ústav religionistiky dlouhodobě spolupracuje a udržuje přátelské styky. Zároveň byl workshop *Past, Present, and Future in the Scientific Study of Religion* jakousi „ochutnávkou“ před podzimní velkou mezinárodní konferencí *Homo Experimentalis: Experimental Approaches in the Study of Religion*¹⁹ pořádanou pracovištěm LEVYNA ve dnech 25.–27. října 2012. Ta se zaměří více na témata, kterými se laboratoř zabývá, tedy na experimentální výzkum náboženství.

---

¹⁹ <<http://www.phil.muni.cz/relig/levyna2012/>>. Nalezeno [16. 5. 2012].